

Tartuntatautilain mukaiset hygienia- ja väljyystoimenpiteet

Sisällys

1. Mistä on kyse?	1
2. Toimenpiteet asemilla, terminaaleissa ja vastaavissa tiloissa sekä liikennevälineissä	2
Ohjeista matkustajia ja henkilökuntaa	2
Huolehdi väljyydestä!	2
Mieti erityisesti ruuhka-aikojen haasteet!	3
Tarjoa mahdollisuus käsihygieniasta huolehtimiseen!	3
Siivoa, tuuleta!	4
Tee suunnitelma!	5
Linkkejä muihin viranomaisten ohjeisiin ja suosituksiin	5

1. Mistä on kyse?

Tartuntatautilakiin (1227/2016) on sisällytetty väliaikaiset, 22.2. - 30.6.2021 voimassa olevat säännökset koronavirustartuntojen leviämisen estämiseksi liikenteessä. Säännökset ja niiden sisältämät velvoitteet koskevat kaikkia henkilöliikenteen toimijoita ja asemien, terminaalien sekä vastaavien tilojen haltijoita Suomessa. Velvollisuus toteuttaa hygienia- ja väljyystoimenpiteitä alkoi heti lain voimaan tullessa. Tässä ohjeessa avataan tartuntatautilaissa edellytettyjen hygienia- ja väljyystoimenpiteiden sisältöä. Lisätietoja voit löytää [usein kysytyistä kysymyksistä](#).

Myös muut kansalliset viranomaiset ovat antaneet COVID-19-tartuntojen ehkäisemiseksi suosituksia ja ohjeita. Voimassa olevia ohjeita ja suosituksia voi edelleen hyödyntää hygienia- ja väljyystoimenpiteiden toteuttamisessa. Ota lisäksi toiminnassasi huomioon kansainvälisten organisaatioiden antamat terveysturvallisuuteen liittyvät ohjeistukset (mm. ilmailussa EASA, ICAO, IATA, merenkulussa IMO ja EU:ssa ECDC).

Hygienia- ja väljyystoimenpiteiden toteuttamisessa on tärkeintä muistaa, että tavoitteena on koronavirustartuntojen leviämisen estäminen yhdessä kaikkia mahdollisia keinoja käyttäen. Toimija voi käyttää käytännön toimenpiteitä valitessaan kokonaisuutena.

2. Toimenpiteet asemilla, terminaaleissa ja vastaavissa tiloissa sekä liikennevälineissä

Ohjeista matkustajia ja henkilökuntaa

Tärkein suojautumistoimenpide liikenteessä COVID-19-tartuntojen ehkäisemiseksi on, että **sairaana ei matkusteta** eikä kuljettaja ja muu kulkuvälineen henkilökunta tule sairaana taikka oireisena töihin.¹ Myös lähikontaktien välttäminen, kasvomaskit ja käsihygieniat ovat tärkeitä keinoja viruksen leviämisen estämisessä. Matkustajaa opastetaan suu-nenäsuojan oikeaan käyttöön (<https://hyv.tyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-suu-ja-nenasuojus>).

Muistuta matkustajia näistä keinoista esimerkiksi kuulutuksin, ohjeilla, ohjetauluilla ja opasteilla. Tiedota niistä myös lipunosto ja -varausjärjestelmissä, reittioppaissa sekä sähköisten asiointi- ja viestintäkanavien kautta. Varattujen matkojen peruuttaminen sairauden takia olisi hyvä huomioida tilausohjeissa ja -ehdoissa.

Huolehdi väljyydestä!

Lähikontakti tarkoittaa ihmisten fyysistä kontaktia tai oleskelua kasvotusten tai samassa tilassa alle kahden metrin etäisyydellä yli 15 minuutin ajan.² Lähikontaktien syntymisen estämiseen tulisi pyrkiä sellaisin keinoin, jotka kohtuudella ovat toiminnasta vastaavan tahon käytettävissä siten, että toiminta voi jatkua mahdollisimman häiriöttä, mutta turvallisesti. Mieti, miten matkustajat voivat parhaiten säilyttää turvavälit ja ohjeista heidät toimimaan sen mukaisesti.

Järjestä matkustajien oleskelu ja liikkuminen väljästi siten kuin se toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista. Tarkoituksena on erilaisilla järjestelyillä antaa matkustajille mahdollisuus pitää riittäviä turvavälejä. Tiiviit jonot, ruuhkat ja henkilöiden muu pakkautuminen tiloissa tulisi pyrkiä estämään esimerkiksi liikkumista ja oleskelua ohjaavin kuulutuksin, aikataulujen porrastamisella, vain matkustajille osoitetuilla kulkukäytävillä, lattiateippauksilla, siirrettävillä rajoitusnauhoilla- ja tolpileillä, erityisillä teknisillä tilajärjestelyillä kuten väliseinillä, läpinäkyvillä suojalevyillä ja muilla vastaavilla ihmisiä toisistaan erottavilla tilaratkaisuilla, asiakaspaikkojen uudelleen sijoittamisella ja käytön rajoittamisella tai omaehtoisella matkustajamäärien rajoittamisella. Jos matkustajamääriä omaehtoisesti rajoitetaan, matkustajien tiedottamisessa kannattaa kehottaa varaamaan enemmän aikaa matkustamiseen. Liikennevälineen sallitun matkustajamäärän täytyessä jäävät loput matkustajat odottamaan seuraavaa vuoroa, kuten normaalistikin kapasiteetin täytyessä.

Pyri minimoimaan kuljettajan ja matkustajien välisiä kontakteja, esimerkiksi suositamalla matkojen tilaamista ja maksamista verkossa tai erilaisten puhelinsovellusten avulla. Matkustajien välisen riittävän etäisyyden arviointiin vaikuttaa mm. liikennevälineen matkustajatilan koko sekä ilman virtaukset, suodatus ja vaihtuminen. Varmistu, ettei toimenpiteillä ole haitallisia liikenneturvallisuusvaikutuksia

¹ Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) ohje joukkoliikenteeseen 25.5.2020

² THL:n lähikontaktin määritelmä (13.3.2021)

Esimerkkejä matkustajien sijoittelusta³:

Mahdollisuuksien mukaan linja-autoissa/junissa/raitiovaunuissa on pyrittävä siihen, ettei vierekkäisiä penkkejä täytettäisi muiden kuin samaan talouteen kuuluvien tai muuten läheisessä kontaktissa olevien kohdalla.

Mikäli liikennevälineessä on matkustajana voimakkaasti yskivä/aivasteleva henkilö, hänet on sijoitettava selvästi erilleen (mielellään vähintään 2 metrin etäisyydelle) muista matkustajista, jos mahdollista. Sairaalle matkustajalle voi tarjota kertakäyttöisen suu-nenäsuojuksen, jos sellainen on saatavilla.

Liikennevälineen rikkoutuessa tai muussa peruutus- tai häiriötilanteessa tarjottava korvaava kuljetus tulee järjestää terveysturvallisuus- ja väljyysvaatimukset huomioiden. Etäisyyden pitäminen on huomioitava myös kuljettajien ja muiden liikennevälineen henkilökuntaan kuuluvien työjärjestelyissä ja taukotiloissa.

Mieti erityisesti ruuhka-aikojen haasteet!

Kiinnitä huomiota siihen, että liikenneväline ei tule liian täyteen.⁴ Jos liikennevälineessä on sisääntuloja maksulaitteineen muuallakin kuin kuljettajan etuovella, niitä sisääntuloja tulee käyttää ensisijaisesti. Linja-auto- ja junaliikenteessä kaikkien ovien avaaminen pysäkillä pysähdyttäessä ja matkustajien ohjaaminen poistumaan useammasta ovesta lisää ilman vaihtumista ja pienentää tartuntariskiä.

Toimijoiden olisi hyvä tunnistaa ruuhkaisimmat vuoronsa ja tehdä tarvittavat toimenpiteet ruuhkaisuuden välttämiseksi. Tunnistetuiista ruuhkaisimmista vuoroista tulisi viestiä asiakkaille esimerkiksi reittioppaiden ja muiden sähköisten asiointikanavien kautta. Matkustajia voi ohjeistaa välttämään matkustamista ruuhka-aikana mahdollisuuksien mukaan. Paikallisliikennettä järjestävien viranomaisten olisi hyvä keskustella esimerkiksi koulutoimen kanssa ruuhkahuippujen välttämiseksi yksittäisillä linjoilla. Omavalvontaa kannattaa kohdistaa erityisesti ruuhka-aikoina tapahtuvaan matkustamiseen. Erityisesti väljyystoimenpiteiden riittävyys voi tulla arvioitavaksi viimeistään siinä vaiheessa, kun joudutaan arvioimaan toimenpiteiden riittävyyttä matkustajamäärien rajoittamispäätöksen valmistelun yhteydessä.

Kasvomaskien käytön ohjaus

Matkustajia voi ohjata kasvomaskien käyttöön esimerkiksi kuulutuksilla ja mainoksilla. Tämän lisäksi matkustajille voi ilmoittaa, että liikennevälineessä on käytettävä kasvomaskia. Kasvomaskin vaatiminen alle 12-vuotiailta tai niiltä, joilla on terveydellinen este maskin käytölle, ei ole suositeltavaa. Tilanteissa, joissa matkustajilta edellytetään kasvomaskin käyttöä, on suositeltavaa opastaa asiakkaita tarvittaessa hankkimaan maskin.

Matkustajan poistaminen liikennevälineestä maskin puuttumisen perusteella on mahdollista lentoliikenteessä.

³ THL:n ohje joukkoliikenteeseen 25.5.2020

⁴ Työterveyslaitoksen ohje 4.12.2020

Tarjota mahdollisuus käsihygieniasta huolehtimiseen!

Tarjota matkustajille asemilla, terminaaleissa ja satamissa mahdollisuus käsien puhdistamiseen pesemällä tai desinfiointiainetta käyttämällä. Tarjota matkustajalle ja kuljettajalle mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen myös liikennevälineessä, erityisesti kaukoliikenteessä, missä matkustaja on pidemmän aikaa liikennevälineessä. Käsien desinfiointimahdollisuuksista tulee informoida matkustajia mahdollisuuksien mukaan.

Käytännössä riittävä hygieniataso on mahdollista toteuttaa esimerkiksi sijoittamalla liikennevälineissä sijaitsevien maksupäätteiden ja lipunlukulaitteiden yhteyteen desinfiointia käsihuuhdetta. Käsisidesiä olisi hyvä olla saatavilla niin, että käsien puhdistuksesta ennen suu-nenäsuojan käsittelyä ja heti käsittelyn jälkeen voi huolehtia.

Toimenpiteet kuten matkojen tilaaminen ja maksaminen verkossa, lähimaksulla tai erilaisten puhelinsovellusten avulla, voivat vähentää tarvetta käyttää edellä mainittuja laitteita ja käsien desinfiointitarvetta. Sijoita esteettömässä kalustossa käsisidesiä niin, että se on käytettävissä pyörätuolissa istuen. Osassa liikennevälineitä käsien desinfiointipaikan sijoittaminen voi olla haastavaa, ja desinfiointimahdollisuus voi lisätä matkustajien liikkumista liikennevälineessä lisäten siten myös ihmisten välisiä kontakteja.

Mitä pidemmästä matkasta on kyse, sitä suurempi merkitys on käsisidesien sijoittamisessa liikennevälineeseen. Suositeltavaa on laittaa käsien desinfiointiainetta saataville kaikkiin liikennevälineisiin. Jos se ei ole kuitenkaan kohtuudella mahdollista, täytyy muulla tavalla huolehtia siitä, että matkustajilla on mahdollisuus puhdistaa kätensä. Tällaisissa tapauksissa voidaan katsoa riittäväksi toimenpiteeksi käsien desinfiointin mahdollisuus vilkkaimilla asemilla ja terminaaleissa.

Siivoa, tuuleta!

Tehosta tilojen ja pintojen puhdistamista sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään. Usein kosketeltavat pinnat, kuten ovenkahvat, käsinohjat, pöytäpinnat, valokatkaisijat ja vesihanat, tulisi puhdistaa vähintään päivittäin.

Liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitettujen tilojen ja pintojen tulee puhdistaa säännöllisesti riittävän hygieniatason ylläpitämiseksi. Liikennevälineiden puhdistus tulisi suorittaa mahdollisimman usein, esimerkiksi vuorovälein, mutta vähintään päivittäin. Työterveyslaitos on laatinut yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa ohjeistuksen siivouksesta covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi: <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-siivoukseen>. Lisäksi on huomioitava, että toimialalla voi olla edellä mainittuja tiukempia puhtausvaatimuksia, esimerkiksi elintarvikehygieniaan liittyen.

Huolehdi ilmanvaihdosta matkan aikana ja tuuleta mahdollisuuksien mukaan muulloinkin.

Tee suunnitelma!

Tartuntatautilain mukaan tilojen hallinnasta vastaavan tahon ja kuljetus- tai liikennepalvelun tarjoajan on yhteistyössä laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten he toteuttavat matkustajavirtojen ohjausta tiloissa. Suunnitelman tarkoituksena on kuvata helposti ja ymmärrettävästi, miten matkustajavirtojen ohjaus toteutetaan riittävien etäisyyksien ylläpitämiseksi. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä asemalla tai terminaalissa matkustajien nähtävillä. Sen tehoa voi lisätä esim. muilla opasteilla, jotka ohjaavat matkustajien liikkumista tilassa.

Tilojen haltijan kannattaa ottaa päävastuu suunnitelman tekemisestä ja sen laittamisesta matkustajien nähtäville. Suunnitelma tulee tehdä yhteistyössä tiloissa toimivien kuljetus- ja liikennepalvelun tarjoajien kanssa. Käytännössä ei välttämättä ole mahdollista saavuttaa kaikkia tilan yhteydessä toimivia kuljetuspalvelun tarjoajia, mutta suunnitelma on siitä huolimatta tehtävä ja pidettävä nähtävillä tilassa. Ne kuljetuspalvelun tarjoajat, jotka eivät ole voineet osallistua suunnitelman tekemiseen, ovat silti velvollisia suunnitelmaa noudattamaan ja täyttämään niille laissa säädetyt velvoitteet. Suunnitelma voi olla muodoltaan esimerkiksi omavalvontasuunnitelma, karttakuva tai [Traficomin mallisuunnitelman](#) mukainen. Kuljetuspalvelun tarjoajat, joilla on varautumis- tai valmiussuunnitelmavelvoite olemassa muun lainsäädännön perusteella, liittyvät suunnitelman siihen soveltuvin osin.

Matkustajavirtojen ohjausta koskevia järjestelyjä valvotaan myös niiden kuvaamiseksi tehdyn suunnitelman kautta. Suunnitelma tulee pyynnöstä esittää valvoville viranomaisille. Käytännön valvontatyössä tilasta puuttuvasta tai puutteellisesta suunnitelmasta otetaan ensisijaisesti yhteyttä tilan haltijaan.

[Linkejä muihin viranomaisten ohjeisiin ja suosituksiin](#)